

Souhrnná teritoriální informace Tonga

Zpracováno a aktualizováno GK Sydney ve spolupráci
se ZÚ Canberra (Austrálie) ke dni 07.10.2010

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

Království Tonga

Pule'anga Fakatu'i 'o Tonga

Kingdom of Tonga

1.2. Rozloha

748 km² (z toho pevnina 718 km²)

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

Počet obyvatel: 120 000 (odhad 2009)

Hustota ob. na km²: 160

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

1,482 % (odhad březen 2009)

1.5. Národnostní složení

98 % Tonžané (Polynésané)

1,9 % Evropané, Euronésané (míšenci), ostrované

0,1 % Číňané

1.6. Náboženské složení

křesťané (41% Free Wesleyan Church, 16% římských katolíci, 14% mormoni, 12% Free Church of Tonga, dále adventisté, anglikáni aj.)

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

tonžština (Tongan), angličtina

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

3 skupiny ostrovů: Ha'apai, Tongatapu, Vava'u

Hlavní město: Nuku'alofa (25 000 obyvatel)

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

pa'anga (TOP) = 100 senitj; 1 TOP = 9,90 CZK (9.9. 2010)

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví České republiky v Canbeře (ZÚ Canberra)

Ing. Radim Pecl, Charge d'affaires a.i.

Embassy of the Czech Republic

8 Culgoa Circuit

O'Malley ACT 2606

Australia

tel: +61-2-6290 1386, fax: +61-2-6290 0006

e-mail: canberra@embassy.mzv.cz

www.mzv.cz/canberra

- působnost úřadu: diplomatická pro Australské společenství, Nový Zéland, Republiku Fidžijských ostrovů, Nezávislý stát Samoa, Šalomounovy ostrovy, **Království Tonga**, Republiku Vanuatu, Cookovy ostrovy

- konzulární obvod: Teritorium australského hlavního města (ACT)

Konzulát České republiky v Sydney (K Sydney)

Ing. Pavel Pitel, konzul

Consulate of the Czech Republic

169 Military Road

Dover Heights NSW 2030

Australia

tel: +61-2-9581 0111, fax: +61-2-9371 9635

e-mail: sydney@embassy.mzv.cz

www.mzv.cz/sydney

- působnost úřadu a konzulární obvod: pro Australské společenství (s výjimkou ACT), Nový Zéland, Republika Fidžijských ostrovů, Nezávislý stát Samoa, Šalomounovy ostrovy, **Království Tonga**, Republiku Vanuatu, Cookovy ostrovy

Obchodní konzul:

Ing. Jiří Janíček

Consulate of the Czech Republic

169 Military Road

Dover Heights, NSW 2030, Australia

tel. +61-2-9581 0111, fax +61-2-9371 9635

email: commerce_sydney@mzv.cz

www.mzv.cz/sydney

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

1.18. Internetové informační zdroje

- Tonga Department of Statistics - <http://www.spc.int/prism/Country/TO/stats/>
- Official Kingdom of Tonga website: www.pmo.gov.to (považovaná za jednu z nejlepších vládních www stránek v pacifické oblasti)

1.19. Adresy významných institucí

2. Vnitropolitická charakteristika

Stručný historický přehled

Tonga, ležící na stejnojmenném souostroví v jižním Pacifiku, je označována za kolébkou polynéské civilizace. Tonžská říše byla nejmocnější ve 12. století; v 15. a 17. stol. na Tonze zuřily občanské války. Prvními evropskými návštěvníky souostroví byli Holanďan W. Schouten (1616), Abel Tasman (1643) a kapitán Cook (1773, 1774, 1777).

Souostroví Přátelské ostrovy (Cookův název) bylo sjednoceno do Polynéského království (1845). V r. 1875 se stalo konstituční monarchií a o 25 let později britským protektorátem. Tonga získala nezávislost v r. 1970 a stala se členem britského Společenství národů. Do OSN vstoupila v září 1999.

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Tonga je konstituční monarchií. Král je dědičným panovníkem, přímým potomkem prvního monarchy. Spolu se 12 členy vlády a 2 guvernéry provincií Ha'apai a Vava'u tvoří Státní radu (Privy Council). Král jmenuje členy vlády na základě své vůle a doživotně (odstoupit mohou jen se souhlasem krále, anebo jsou požádáni králem, aby podali demisi).

Parlament (Legislative Assembly, tradičním názvem Fale Aia) je jednokomorový, má 34 „poslanců“. Z nich 9 je voleno na tříleté období poměrným způsobem ve všeobecných volbách (People's Representatives, PRs), 9 urozených členů je voleno na tříleté období dědičnými šlechtici (33 volitelů) a 16 křesel je rezervováno členy Státní rady ex officio. Předsedu parlamentu jmenuje král z poslanců - volených šlechticů.

Parlament je tedy ovládán královskou rodinou a šlechtici. Výsledky voleb na politické dění v zemi nemají výrazný vliv. Parlament zasedá 4-5 měsíců v roce, nemá právo odvolat vládu. Nicméně v roce 2010 by měl v platnost vstoupit nový systém, který částečně omezuje moc královské rodiny.

Vrcholnými institucemi soudního systému jsou Nejvyšší soud a Odvolací soud. Soudce Odvolacího soudu navrhuje a schvaluje Státní rada. Král má svrchovanou pravomoc jmenovat soudce Nejvyššího soudu i nižších instancí.

Samosprávu řídí městští a okresní úředníci, kteří jsou voleni ve všeobecných volbách od r. 1965. Městští a okresní úředníci též vykonávají přenesenou moc státní správy.

Politický vývoj

Tonga je jedinou tichomořskou konstituční monarchií. Jako jediná pacifická země nikdy neztratila domorodou vládu, což Tonžany po staletí naplňuje pýchou a důvěrou v monarchii. Kritika vladaře se nikdy neslučovala s tonžskou kulturou a etiketou.

V zemi existuje prodemokratické reformní hnutí s cílem většího občanského zastoupení v parlamentu a většího vlivu občanů na veřejné instituce. Demontáž monarchie není cílem žádného z reformátorů.

Předchůdce současného monarchy král Tupou IV. podporoval tržní ekonomické vztahy, reformoval školství a zdravotnictví podle zahraničních zkušeností a obyvatelstvu přiblížil některé technické vymoženosti 20. století; učinil však ekonomická rozhodnutí, která poškodila ekonomiku země. Problematická byla též praxe prodeje tonžských pasů zejména čínským obchodníkům (což přineslo závazky vůči držitelům těchto pasů a etnické napětí na Tonze).

První tenze mezi občany a vládou nastaly v r. 2003, kdy vláda omezila svobodu tisku s cílem uchránit dobrý obraz krále a tradiční kulturní hodnoty. Proti novému zákonu se zvedla do té doby nevídaná vlna odporu – několikatisícový protestní průvod v hlavním městě a výzva poslance (a králova synovce) Tu'ipelehake k zahraničnímu tlaku na tonžskou vládu s cílem demokratizovat politický systém. Výzvu podpořilo 7 z 9 volených členů parlamentu (People's Representatives, PRs).

Dne 21. 3. 2005 se konaly parlamentní volby. Z 9 mandátů pro PRs získalo 7 křesel Hnutí za lidská práva a demokracii (Human Rights and Democracy Movement, HRDM – nejde o politickou stranu, ale hnutí –

v čele je S.Vea), 2 mandáty získali nezávislí kandidáti. Vítězné hnutí ovšem nezískalo reálnou moc, která zůstala v rukou krále; HRDM dokonce neměla žádného zástupce ve vládě.

V květnu 2005 proběhly v hlavním městě velké demonstrace. Do ulic vyšlo 10 000 lidí, tj. více než desetina obyvatel celé země a požadovali demokratické reformy. V srpnu téhož roku začala sporem o platy šestitýdenní stávka státních zaměstnanců; omezen byl mj. provoz škol i nemocnic. Občanské nepokoje vedly k ustavení Národního výboru pro politickou reformu pod vedením poslance Tu'ipelehake/ho, která začala posuzovat návrhy na změny ústavy. Práci výboru financovala Austrálie a Nový Zéland.

První formálně registrovanou politickou stranou se stala 1.7.2005 Lidová demokratická strana (Peoples' Democratic Party – v čele T.Fuko), v srpnu 2007 byla založena strana Paati Langafonua Tu'uloa. Rovněž v roce 2007 vznikla Tonga Human Rights and Democracy Movement (THRDM – v čele U. Uata). Strany se dosud politicky příliš neprofilovaly. Další skupinou usilující o vliv je prodemokraticky orientovaná Public Service Association (v čele F. Tutone).

Dne 11.2.2006 rezignoval předseda vlády, princ Lavaka Ata 'Ulukālala. Král jmenoval 30.3. 2006 novým premiérem dr. Feleti Sevele-ho, který byl od r. 1999 poslancem parlamentu, jedním ze „zástupců lidu“ (Peoples' Representative, tj. volený poslanec, nešlechtického původu).

Po králi Taufa'ahau Tupou IV, který zemi vládl více než 40 let (zemřel 10.9.2006) nastoupil na tonžský trůn jeho syn Siaosi 'George' Tupou V. Ten ještě v posledních letech vlády svého otce připravoval hluboké reformy státního systému směřující k demokratizaci země. V letech 2005-7 se tak na Tonze odehrálo víc změn a podstatných událostí než za předchozích 170 let panování dynastie Tupou. Vrcholem demokratizačních změn bylo jmenování několika neurozených členů vlády a dokonce ustavení jednoho z nich předsedou vlády v březnu 2006.

Po smrti krále Tupou IV vycítila část politiků příležitost ke změně mocenských poměrů. 16.11.2006 pod hlavičkou demonstrace za urychlení přechodu k demokracii rozpoutali předem připravené nepokoje, které přerostly v rabování čínských obchodů a vypálení velké části centra hlavního města. Zahynulo 8 lidí, popelem lehly zejména nemovitosti vlastněné předsedou vlády, králem Tupou V a jejich příbuznými.

Na obnovení pořádku a zákonnosti se podíleli australští a novozélandští policisté a vojáci, které do země pozvala tonžská vláda. Ihned po nepokojích byl v hlavním městě Nuku'alofa vyhlášen výjimečný stav, který ale neměl viditelný dopad na praktický život v zemi až na to, že policie a armáda byly mnohem méně viditelné na veřejnosti než tomu bylo v minulosti.

Obnova poničeného hlavního města Tonga vyšla na 400 mil. USD. Peníze půjčila Čína a Asijská rozvojová banka. Obnovu hlavního města urychlilo i konání summitu Fóra pacifických ostrovů (PIF) na Tonze.

Král i premiér usoudili, že jejich snahy o reformy byly interpretovány jako jejich slabost. Reformní proces proto přibrzdili a prioritou vlády se stala hospodářská obnova země a potrestání viníků nepokojů (obviněno bylo 1000 osob, tj. jedno procento obyvatel země). Počátkem r. 2007 se jednání o politických reformách zastavila, v červenci však byla obnovena a byl vytvořen Parlamentní třístranný výbor pro politickou reformu (ve složení 3 nevolení šlechtici, 3 ministři a 3 PRs), jehož úkolem bylo projednat další postup ústavních reforem.

Výbor ve své zprávě ze 3. 8. 2007 doporučil, aby v budoucím parlamentu zasedalo 9 poslanců volených šlechtou (Nobles' Representatives) a 17 poslanců volených lidem (Peoples' Representatives). Těchto 26 poslanců zvolí předsedu vlády, který poté představí králi svůj návrh na složení vlády. Král bude mít pravomoc dosadit do vlády 4 ministry dle svého uvážení – ať už z řad poslanců parlamentu či osobností mimo parlament. Výbor dále doporučil prodloužení funkčního období parlamentu na 4 - 5 let.

Bylo rozhodnuto, že volby plánované na rok 2008 se budou ještě konat podle starého modelu, nicméně další volby by měly proběhnout v roce 2010 (o rok dříve před řádným termínem) a volit se bude podle nového uspořádání. Stávající doba má být využita k přípravě nových volebních obvodů a k nalezení vyváženého modelu mezi demokratickou reprezentací a tradiční monarchií.

Zatím poslední parlamentní volby dle starého uspořádání se konaly v dubnu 2008. O 9 volených míst se v 5 volebních okrscích ucházelo 71 kandidátů. Z hlediska politického rozložení nezávislí kandidáti získali 54% hlasů, THRDM 28%, PDP 14%. V počtu křesel se to projevilo následovně: THRDM 4, nezávislí 3 a PDP 2. Z hlediska politických sil a praktické moci je výsledek voleb jen formální, nicméně již může

naznačit rozložení sil pro volby příští, kdy už by zvolení kandidáti měli mít možnost ovlivňovat chod země.

Určité další napětí v zemi vyvolala korunovace krále v srpnu 2008. Za situace kdy jedna čtvrtina obyvatel země žije pod hranicí chudoby, tak korunovace, která v přepočtu stála 42 milionů korun, byla považována za další zbytečnou extravaganci ze strany královského rodu.

Dne 29.7.2008 král oficiálně oznámil, že se v roce 2010 částečně vzdá svých pravomocí ve prospěch premiéra, včetně každodenního řízení země. Předcházelo tomu vytvoření 5 členné Komise pro ústavu a volby (Constitutional and Electoral Commission), kterou schválil parlament za účelem přípravy legislativy pro přechod země na modifikovaný model vládnutí. Činnost zahájila komise v lednu 2009 a závěrečnou zprávu předložila v listopadu 2009. Parlament pak doporučení komise schválil v prosinci 2009. Práci komise z větší části financovaly Austrálie a Nový Zéland.

Konání parlamentních voleb dle nového konceptu se předpokládá koncem roku 2010. Vzroste počet přímo volených zástupců (People`s Representatives). Navržený model pak výrazně snižuje královské pravomoci, kdy jejich velké množství bude přeneseno na vládu, která se bude zodpovídat.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Tonžský král panuje doživotně, královský titul je dědičný.

Dlouholetou hlavou státu (1965-2006) byl král Taufa`ahau TUPOU IV. Po jeho úmrtí v září 2006 nastoupil na trůn jeho syn SIAOSI Tāufa`āhau Manumataongo Tuku`aho TUPOU V, v angličtině uváděn též jako George Tupou V. Král se narodil v r. 1948, korunním princem byl jmenován v r. 1966, v letech 1979 až 1998 byl ministrem zahraničních věcí. Je svobodný, má 1 dítě (dceru, která nebude moci zdědit trůn).

Král Siasosi `George` Tupou V složil královskou přísahu 11. 9. 2006. Formální korunovace se měla konat v r. 2007. Po nepokojích z konce roku 2006 však bylo oznámeno, že král se hodlá nejprve soustředěně věnovat rekonstrukci poničeného hlavního města a že v úctě ke zemřelému králi chce prodloužit dobu smutku.

Korunovace krále se uskutečnila dne 1.9.2008. Ceremonie se zúčastnil mj. japonský korunní princ Naruhito, thajská princezna Maha Chakri Sirindhorn a vévoda a vévodkyně z Gloucesteru, kteří zastupovali britskou královnu. Mezi hosty nechyběl ani tehdejší australský generální guvernér Michael Jeffery. Nový Zéland na korunovací vyslal jak generálního guvernéra A. Satyananda, tak tehdejší premiérku H. Clark.

2.3. Složení vlády

Dr Feleti „Fred“ Vaka`uta Sevele

katastrofách,

Dr Viliami Ta`u Tangi
zdravotnictví

složek

předseda vlády,

ministr záležitostí při neštěstích a

ministr práce, obchodu a průmyslu

ministr zahraničních věcí

ministr obrany

místopředseda vlády, ministr

ministr policie, vězeňství a požárních

HSH Prince Tu'ipelehake Viliami TupoulahiMailefihi Tuku'aho

lesnictví a rybolovu	ministr zemědělství, potravinářství,
Otenifi Afu'alo Matoto	ministr financí
Dr Tevita H Palefau žen	ministryně školství, kultury a záležitostí
Eseta Fusitu'a	ministryně informací a komunikace
Siosaia Ma'Ulupekotofa Tuita přírodních zdrojů a životního prostředí	ministr katastrálních informací, mapování,
Lord Tu'ivakano zaměstnanosti, mládeže a sport	ministr dalšího vzdělávání,
Noble Nuku přístavů	ministr dopravy, civilního letectví a
Fineasi Funaki	ministr cestovního ruchu
Lord Nuku	ministr veřejných prací
Samiu Kuita Vaipulu	ministr spravedlnosti

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Tonga ihned po vyhlášení nezávislosti 4. 6. 1970 vstoupila do britského Společenství národů. V roce 1976 navázala diplomatické vztahy s tehdejší SSSR. V roce 1998 Tonga přerušila diplomatické vztahy s Tchajwanem a navázala je s ČLR. Od roku 1998 čínská pomoc a obchod na Tonze stabilně rostou. Tonžská vláda požádala ČLR o výhodné půjčky ve výši více jak 50 mil. USD.

Tonga udržuje blízké vztahy s regionálními pacifickými mocnostmi – Austrálií i Novým Zélandem. V průběhu nepokojů koncem r. 2006 obě země společně vyslaly na Tongu asi 150 vojáků a policistů. Austrálie a Nový Zéland financují Tonga Business Recovery Facility (s rozpočtem 6,5 mil. AUD) na překonání následků nepokojů.

Tonga rozvíjí dobré vztahy s USA. V roce 2003 Tonga podpořila koaliční akci v Iráku a následně byl v Iráku nasazen 45-členný tonžský kontingent (červen-prosinec 2004). Druhý kontingent (55 vojáků) odcestoval z Tongy 18. 8. 2007, v Iráku (Camp Victory, Bagdád) bude sloužit po dobu 6 měsíců (září-prosinec 2007); v březnu 2008 ho vystřídala další tonžská jednotka.

V Austrálii, na Novém Zélandu i v USA žijí početné tonžské komunity; Nový Zéland od r. 2007 povoluje občanům Tongy zaměstnání v rámci sezónních zemědělských prací a vstřícná je i politika Austrálie.

EU poskytla v rámci 9. EDF Tonze celkem 6,1 mil. EUR (podíl na obnově hlavního města, projekty v zemědělství, připravenost na živelné katastrofy, technická spolupráce). 10. EDF počítá s alokací 6,8 mil. EUR, z toho 5,9 mil. EUR v rámci A-envelope pro využití obnovitelných zdrojů energie a udržitelného hospodářství a 0,9 mil. EUR v B-envelope na neodkladné rekonstrukční práce. Kromě toho bude moci Tonga čerpat prostředky i z Regional Indicative Program (sektory školství, zemědělství, rybolovu, investic, obchodu).

V září 1999 se Tonga stala členem OSN. Tonžští vojáci se účastní různých mírových misí (včetně např. mise v Iráku a regionálních misí).

V červnu 2000 podepsala Tonga nástupnickou dohodu Lomé IV uzavřenou mezi EU a skupinou států Afriky, Karibiku a Tichomoří (AKT) - tzv. dohodu z Cotonou.

Tonga je dále členem následujících mezinárodních organizací a institucí (uváděny anglické zkratky): ACP, AsDB, FAO, G-77, IBRD, ICAO, ICFTU, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRC, IHO, IMF, IMO, Interpol, IOC, ITU, OPCW, PIF, sparteca, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UPU, WHO, WIPO, WMO, WTO.

Po 4 letech jednání (2001-05) se Tonga 27. 7. 2007 stala 151. členem WTO. V průběhu přístupové procedury se zavázala k další liberalizaci obchodního režimu jak v oblasti zboží, tak služeb.

Ve dnech 15. - 19. 10. 2007 pořádala Tonga 38. zasedání regionální organizace Fórum pacifických ostrovů (PIF) za účasti 16 předsedů vlád pacifických zemí (tonžská vláda měla summit pořádat v r. 2006, ale vzhledem k úmrtí krále požádala PIF o odklad).

V hlavním městě Tongy mají rezidentní velvyslanectví Austrálie, Nový Zéland a ČLR. Velká Británie svoje diplomatické zastoupení v Nuku'alofa uzavřela v březnu 2006. SRN, Španělsko a Švédsko mají v Nuku'alofa honorární konzuly.

Tonga má stálou misi při OSN v New Yorku a velvyslanectví v Londýně, Pekingu, Canbeře a ve Wellingtonu. Tonga má dále honorární konzuláty v Hamburku, Sydney, Honolulu a San Francisku.

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

ČR je na Tonze zastoupena prostřednictvím velvyslanectví ČR se sídlem v Canbeře.

Bývalý velvyslanec ČR K. Pažourek v červnu 2007 jednal na v Nuku'alofa s premiérem a ministrem zahraničních věcí o navázání diplomatických vztahů, rozvojové pomoci a multilaterální spolupráci. Dne 19. září 2007 velvyslanec ČR a ministr zahraničních věcí Tongy podepsali v hlavním městě Nuku'alofa dvoustranné komuniké, jímž byly k uvedenému dni oficiálně navázány diplomatické vztahy mezi ČR a Královstvím Tonga.

Tonžský ministr zahraničních věcí současně oznámil, že Tonga jednostranně zařadila ČR a ostatní nové členské země EU do svého bezvízového programu. Od 12. září 2007 je občanům ČR automaticky udělováno návštěvnické vízum formou razítka do cestovního pasu při vstupu na území Tongy, a to bezplatně na dobu do 31 dnů. Prodloužení platnosti víza je možné po zaplacení příslušného poplatku a předložení vyplněného formuláře žádosti o prodloužení víza.

Během návštěv velvyslance ČR na Tonze v r. 2007 byla dále vedena bilaterální jednání o konkrétních možnostech rozvojové spolupráce (např. formou mikroprojektu ve zdravotnictví či adopce na dálku). Kromě případných bilaterálních projektů bude ČR Tonze pomáhat prostřednictvím svého příspěvku do 10. EDF.

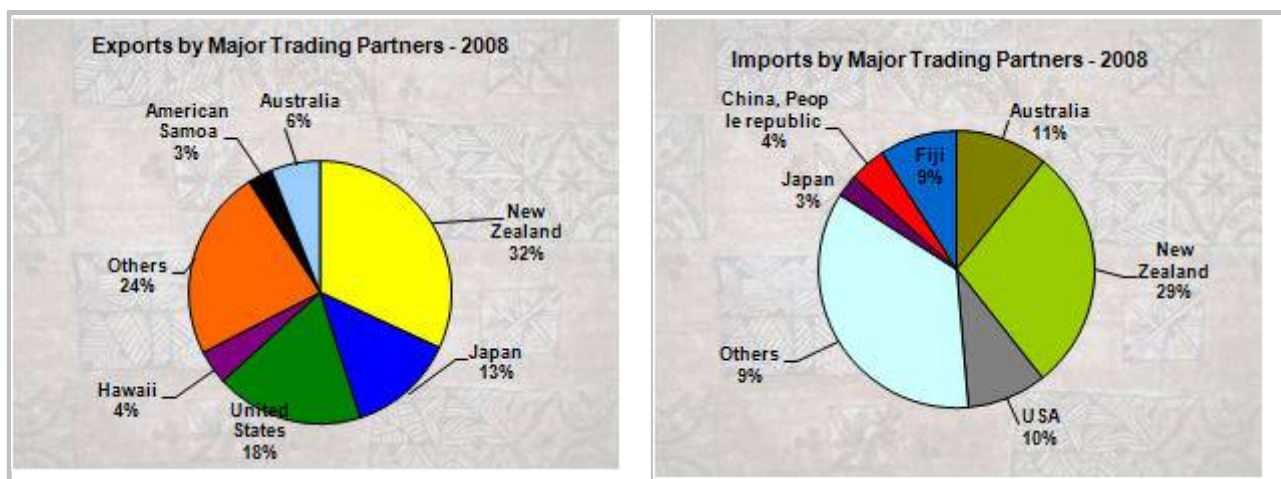

4. Ekonomická charakteristika země

Tonga je zemí s malou, otevřenou ekonomikou, mající omezený potenciál exportu. Dvě třetiny vývozu tvoří zemědělské produkty (ovocné šťávy, ryby, kokos, banány, vanilkové boby). Tonga dováží velké množství potravin zejména z Nového Zélandu. Obchodní deficit je částečně kryt zahraniční pomocí a částečně z podpory, kterou zasláá na souostroví tonžská komunita žijící v zahraničí (USA, Austrálie, Nový Zéland). Důležitým zdrojem volně směnitelné měny je pro Tongu turistika.

Nejdůležitější partneři v zahraničním obchodě:

(dle posledních zveřejněných údajů z roku 2008)

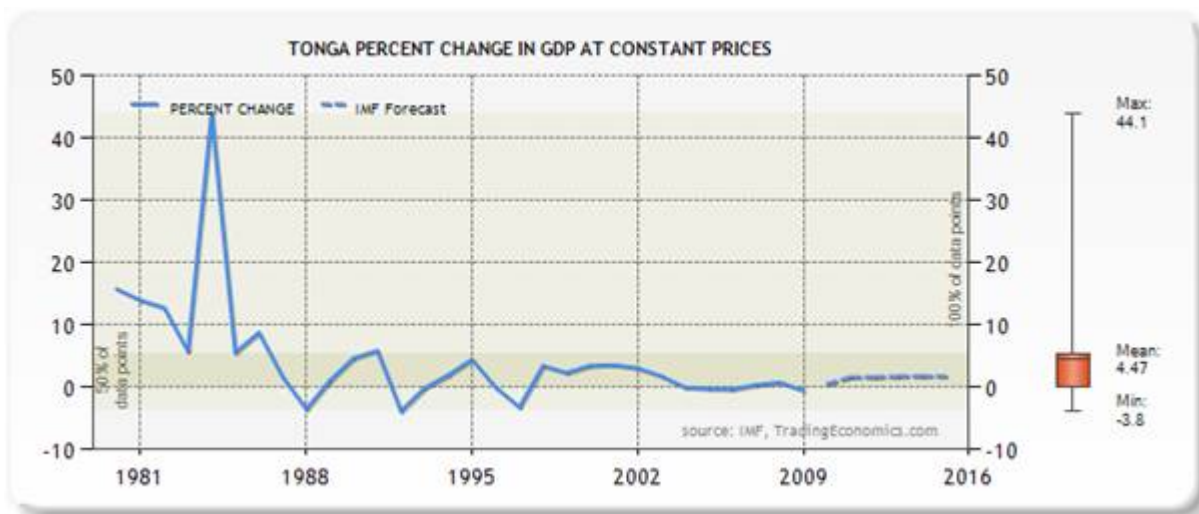

(<http://www.spc.int/prism/Country/TO/stats/Economic/Trade/export.htm>)

Vláda podporuje rozvoj soukromého podnikání a investic a zvyšuje prostředky plynoucí do zdravotnictví a vzdělávání. Čelí nezaměstnanosti mladší generace a rostoucím výdajům na státní správu. Nezaměstnanost dosahuje 13%, inflace 1,5%. Tonga má uspokojivou základní infrastrukturu a relativně velmi dobře rozvinutý systém sociálních služeb.

HPD (podle parity kupní síly) dosáhlo v roce 2008 hodnoty 178 mil. USD, tj. přibližně 1 500 USD na hlavu. Meziroční nárůst HDP je odhadován na 1,4%. Na tvorbě HDP se nejvíce podílí služby 50%, zemědělství 23% a průmysl 27%. Dvě třetiny průběžného obyvatelstva pracují v zemědělství. Příjmy státního rozpočtu dosáhly v roce 2008 hodnoty 40 mil. USD, výdaje 52 mil. USD. Austrálie podporuje Tongu 6 mil. USD ročně, Nový Zéland 2,5 mil. USD.

Vývoj HDP, předpokládaný výhled MMF:

(<http://www.tradingeconomics.com/tonga/percent-change-in-gdp-at-constant-prices-imf-data.html>)

Předchozí král Tupou IV učinil v minulosti řadu problematických ekonomických rozhodnutí. Promarnil milióny USD průzkumem ropných nalezišť navzdory skeptickým geologickým studiím, nákupem georbitálních satelitních slotů, nezvládnutým projektem Tonžských královských aerolinií (zbankrotovaly), pochybnou investicí do letištního hotelu a kasina atp. Ukázal se být snadným cílem spekulantů.

Tonga disponuje na pacifické poměry velmi dobrou sítí škol, která zajišťuje dobrou vzdělanost obyvatel. Vzdělané vrstvy však ostrovy opouštějí pro lepší budoucnost v cizině. V USA žije přibližně 60 tisíc Tonžanů, na Novém Zélandě 40 tisíc a v Austrálii 20 tisíc.

Austrálie společně s Novým Zélandem poskytla Tonze po nepokojích v roce 2006 podporu na rekonstrukci ekonomiky. Austrálie poskytla celkem 6,5 mil. AUD na pomoc podnikatelským subjektům a zvýšení likvidity místní ekonomiky.

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

4.4. Stavebnictví

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

4.6. Služby

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

---

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

5.5. Daňový systém

---

6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

6.3. Komoditní struktura

6.4. Dovození podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

6.5. Ochrana domácího trhu

6.6. Zóny volného obchodu

---

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Hospodářská vztahy mezi Tongou a ČR nejsou upraveny žádnou dohodou, neprobíhá prozatím ani obchodní výměna.

7.1. Smluvní základna

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

---

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

8.7. Problémy a rizika místního trhu

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

---

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

9.3. České investice v teritoriu

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

9.5. Rizika investování v teritoriu

---

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR